

OPENBAAR ONDERZOEK

(van 19 december 2018 tot en met 18 juni 2019)

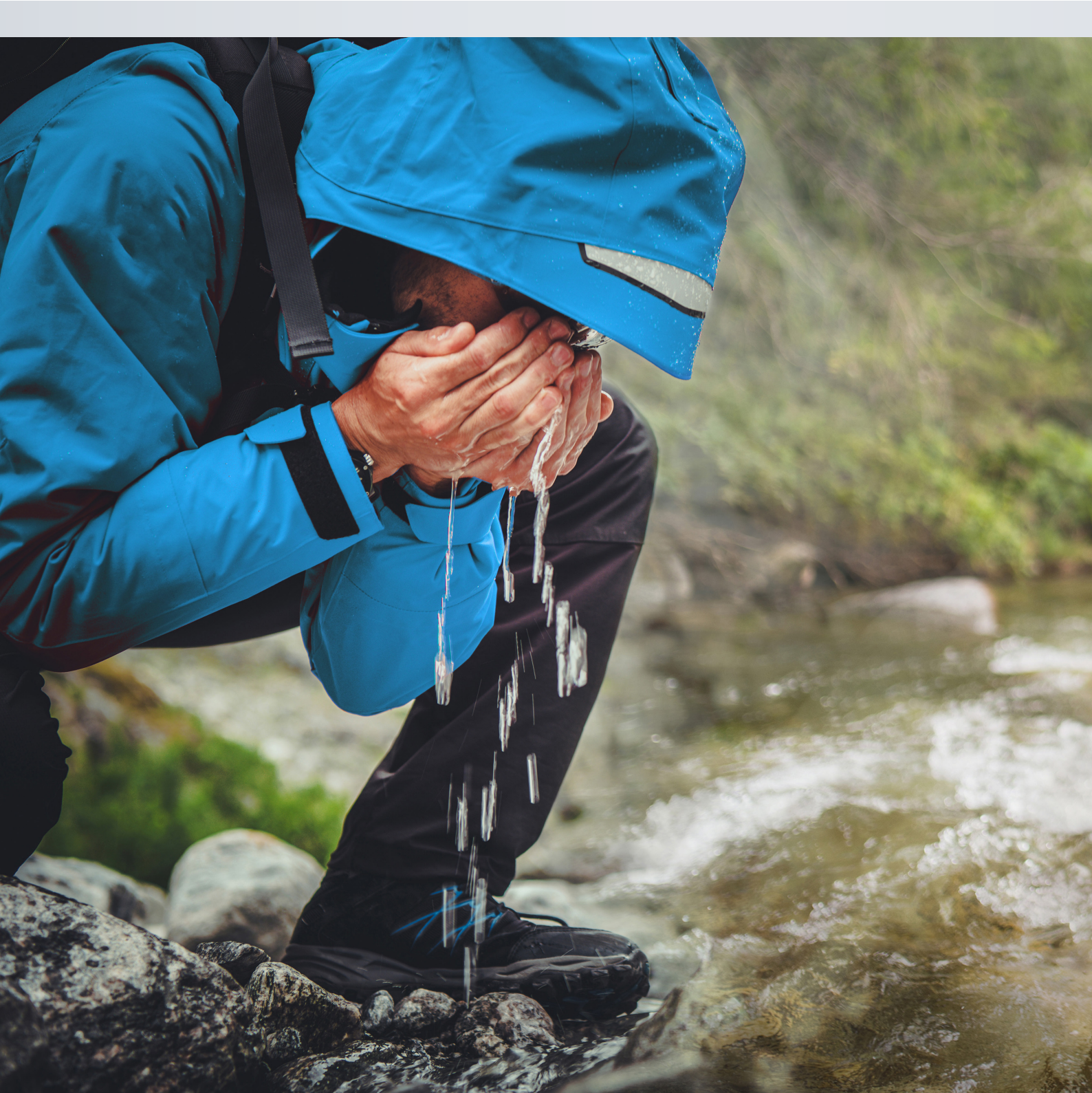
UITDAGINGEN VOOR EEN BETERE **BESCHERMING VAN HET WATER IN WALLONIË**

Kernuitdagingen, timing en werkprogramma

Wallonië - België
Kaderrichtlijn Water

Voorlopige synthese van de belangrijke kwesties
3de cyclus beheerplannen (2022-2027)

**BESCHERMING VAN HET WATER
IN WALLONIË**

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING	04
HOOFDSTUK 1 TOESTAND VAN DE WATERLICHAMEN EN DRUK IN DE WAALSE DELEN VAN DE INTERNATIONALE STROOMGEBIEDDISTRICTEN	06
HOOFDSTUK 2 KERNUITDAGINGEN	08
HOOFDSTUK 3 WERKPROGRAMMA EN VOORLOPIG TIJDSHEMA	30
HOOFDSTUK 4 DOCUMENTEN VOORGELEGD IN OPENBAAR ONDERZOEK EN AANVULLENDE INFORMATIE	32
WOORDENLIJST	34

INLEIDING

De implementatie van het Europese waterbeleid (Kaderrichtlijn Water) bevat de opstelling van een programma van maatregelen die worden opgenomen in een beheerplan met het oog op **bescherming, verbetering en herstelling van de**

oppervlaktewaterlichamen* (vooral waterlopen, kanalen en waterpartijen), **de grondwaterlichamen en de beschermde gebieden**, alsook op vermindering van achteruitgang van hun toestand.

- De eerste cyclus van beheerplannen gaat over de periode 2009 - 2015
- De tweede cyclus van beheerplannen gaat over de periode 2016 - 2021
- De derde cyclus van beheerplannen gaat over de periode 2022 - 2027

Tegen uiterlijk 22 december 2021 zullen de derde beheerplannen, 'cyclus 2022 - 2027', worden aangenomen. Ze moeten worden uitgewerkt op basis van grote uitdagingen die een weerspiegeling vormen van de voornaamste 'belangrijke kwesties', geïdentificeerd aan de hand van een stand van zaken steunend op:

- analyse van de kenmerken van het stroomgebieddistrict*;
- beoordeling van de effecten van menselijke activiteiten op de toestand van het oppervlakte- en het grondwater;
- sociaaleconomische analyse van het watergebruik.

Bepaalde uitdagingen en belangrijke kwesties hebben een verschillend belang naargelang de specifieke context van elk district.

Bepaalde uitdagingen en belangrijke kwesties hebben een verschillend belang naargelang de specifieke context van elk district. Ter voorbereiding van de opstelling van de toekomstige programma's van maatregelen verbonden aan de derde cyclus van beheerplannen zijn de timing, het werkprogramma voor de opstelling, alsook de voorlopige synthese van de belangrijke kwesties die zich aandienen op het vlak van waterbeheer, voorgelegd aan het publiek en aan de watergebruikers. **Deze brochure vormde het ondersteunende document voor het betreffende openbare onderzoek.**

De Waalse Regering is de bevoegde overheid

De Waalse Regering is de bevoegde overheid voor het aannemen van dit programma in de Waalse gedeelten van de internationale stroomgebieddistricten (ISGD's) van de Maas, de Schelde, de Rijn en de Seine.

De Waalse Overheidsdienst Landbouw, Natuurlijke Hulpbronnen en Leefmilieu (SPW ARNE) en de Waalse Overheidsdienst Mobiliteit & Infrastructuur (SPW MI) worden door de Waalse Regering gemandateerd voor de uitwerking van deze plannen.

We wensen u veel leesplezier met deze brochure en danken u voor uw reflecties omtrent de eeuwige uitdaging die de bescherming van het water vertegenwoordigt.

Om deze brochure gemakkelijker te begrijpen kunt u gebruikmaken van de woordenlijst op het einde van dit document, die bepaalde definities van de technische termen (*) bevat.

HOOFDSTUK 1. TOESTAND VAN DE WATERLICHAMEN EN DRUK IN DE WAALSE DELEN VAN DE INTERNATIONALE STROOMGEBIEDDISTRICTEN

Waalse delen van de internationale stroomgebieddistricten
van de Maas, de Schelde, de Rijn en de Seine

HET GRONDGEBRUIK EN DE MENSELIJKE ACTIVITEITEN VARIËREN VAN DISTRICT TOT DISTRICT EN BEÏNVLOEDEN DE KWALITEIT VAN HET OPPERVLAKTE- EN HET GRONDWATER DUS OP UITEENLOPENDE MANIEREN.

OPPERVLAKTEWATER

In 2016 is in het district van de Rijn slechts 69% van de oppervlaktewaterlichamen (totaal aantal: 16) in goede ecologische staat, terwijl in de doelstellingen 2015 van de eerste plannen 100% is vermeld. De chemische toestand (zonder PBT*) is niet goed bij twee waterlichamen. De declassering is het gevolg van de aanwezigheid van cypermetrine (pesticide).

In de districten van de Maas en de Seine is, nog altijd in 2016, 62% van de oppervlaktewaterlichamen (totaal aantal: 259) in goede of heel goede ecologische staat. De milieudoelstellingen van de eerste cyclus beheerplannen (70%) zijn niet bereikt. Overigens is 28% van de oppervlaktewaterlichamen in deze districten niet in goede chemische staat (zonder PBT).

In het district van de Schelde ten slotte heeft 12% van de oppervlaktewaterlichamen (totaal aantal: 77) een goede ecologische staat of een goed ecologisch potentieel bereikt. Dit percentage overstijgt de doelstellingen die zijn opgenomen in de eerste cyclus van beheerplannen (7%), wat positief is. De waterlichamen die een goede ecologische staat of een goed ecologisch potentieel hebben bereikt, zijn echter niet noodzakelijk degene waarop de doelstellingen van het eerste plan betrekking hebben. Overigens is 64% van de oppervlaktewaterlichamen in dit district niet in goede chemische staat (zonder PBT).

GRONDWATER

Sinds 2013 is 100% van de Waalse grondwaterlichamen in goede kwantitatieve staat.

Wat betreft de chemische toestand is bijna 40% van de grondwaterlichamen van het district van de Schelde in goede staat, zonder betekenisvolle opwaartse trend van concentraties aan verontreinigende stoffen. Dit aandeel bedraagt 62% in het district van de Maas en 50% in dat van de Rijn (aan het district van de Seine is geen enkele grondwaterlichaam toegekend).

85% van de grondwaterlichamen in slechte staat zijn gedeclasseerd wegens nitraten en/of pesticiden, hoofdzakelijk afkomstig van de landbouw.

HOOFDSTUK 2.

KERNUITDAGINGEN

WALLONIË MOET DE VOORNAAMSTE PROBLEMATIEKEN IDENTIFICEREN IN VERBAND MET HET BEHEER VAN DE WATERHUISHOUDING EN DE AQUATISCHE MILIEUS IN DE VIER DISTRICTEN WAARUIT HET BESTAAT, NAMELIJK DAT VAN DE MAAS, DE SCHELDE, DE RIJN EN DE SEINE.

Deze problematieken of kernuitdagingen op het vlak van waterbeheer en de belangrijke kwesties die ze inhouden, dienen de basis te vormen voor de uitwerking van de derde beheerplannen en de eraan verbonden maatregelenprogramma's.

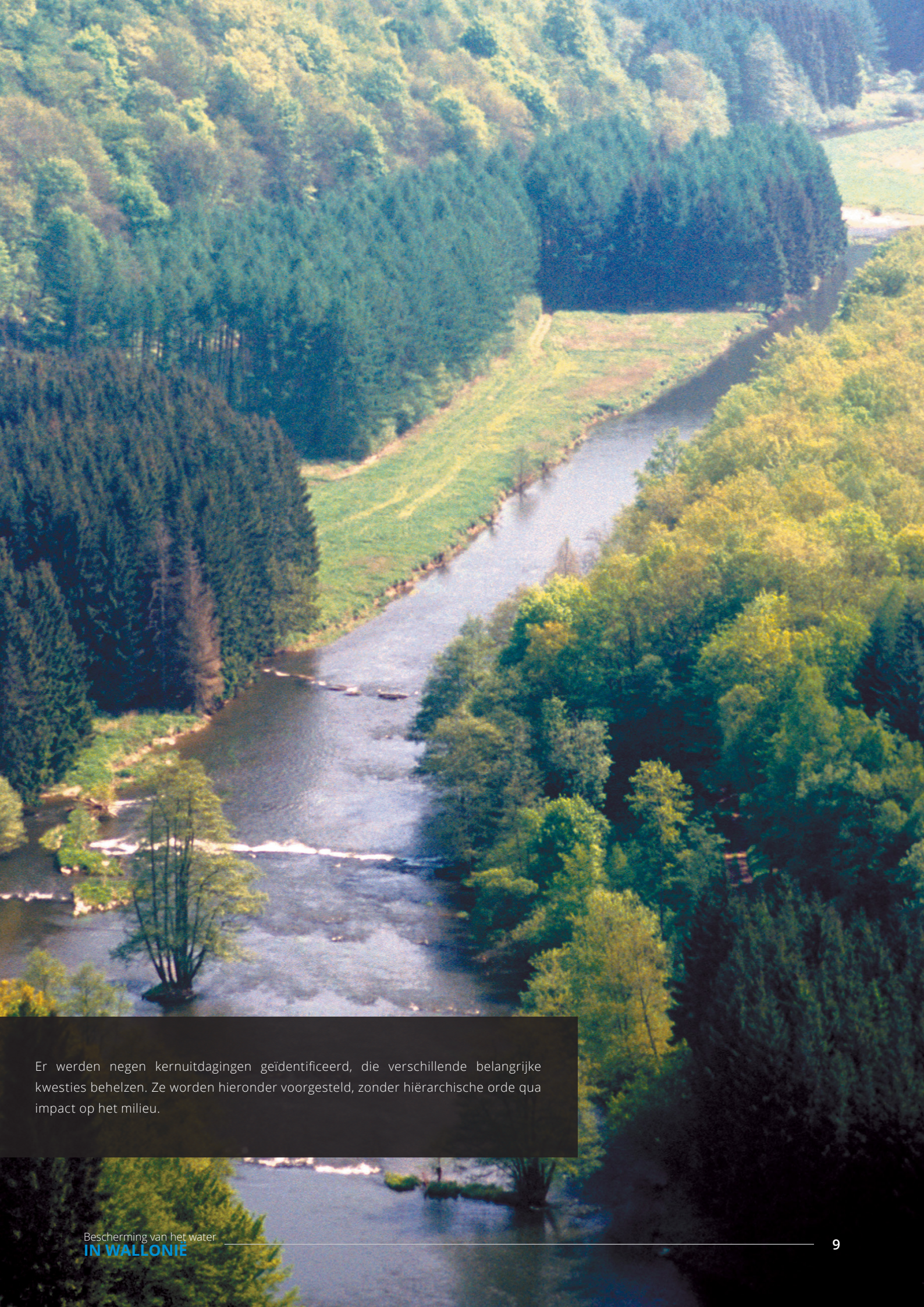
Deze beheerplannen moeten het mogelijk maken aanvullende oplossingen en maatregelen aan te brengen om de waterhuishouding, de aquatische milieus en de verwachte toepassingen van deze resources in stand te houden.

Om de kernuitdagingen en de voorstellen van belangrijke kwesties die in dit document worden opgenomen te bepalen, heeft de bevoegde overheid rekening gehouden met de volgende elementen:

- **de belangrijke kwesties** die bij de implementatie van de eerste en tweede beheerplannen werden geïdentificeerd. Bepaalde daarvan blijken nog steeds actueel te zijn, andere werden bijgewerkt waarbij rekening werd gehouden met de waargenomen evoluties zowel inzake kwaliteit van de waterlichamen als inzake geldende Europese wetgeving en reglementeringen;
- **de opmerkingen en suggesties** die voortvloeien uit de verschillende openbare onderzoeken omtrent de eerste (2009-2015) en de tweede (2016-2021) beheerplannen;
- **de rapporten** die in het kader van de toestand van het Waalse milieu ('l'Etat de l'Environnement wallon') werden opgesteld;
- **de nieuwe uitdagingen en bekommernissen** van de maatschappij.

Op het einde van deze raadpleging zullen de milieudoelstellingen worden bepaald die in 2027 moeten worden bereikt en zullen de derde beheerplannen, met een duur van zes jaar, alsook de eraan verbonden maatregelenprogramma's worden uitgewerkt, waarbij rekening wordt gehouden met:

- de lijst van de kernuitdagingen goedgekeurd door de Waalse Regering na analyse van de resultaten van de publieksconsultatie;
- de voortgangsstaat van de vorige maatregelenprogramma's - '2010-2015'/'2016-2021' - en hun doeltreffendheid, alsook met de kwalitatieve en kwantitatieve evolutie van de Waalse waterlichamen.

Er werden negen kernuitdagingen geïdentificeerd, die verschillende belangrijke kwesties behelzen. Ze worden hieronder voorgesteld, zonder hiërarchische orde qua impact op het milieu.

LIJST VAN DE KERNUITDAGINGEN EN DE DAARAAN VERBONDEN BELANGRIJKE KWESTIES (GEÏLLUSTREERD IN HET VOLGENDE PUNT)

01. DE STRIJD TEGEN DE BRONNEN VAN AD-HOC- EN DIFFUSE VERONTREINIGINGEN INTENSIVEREN

In het bijzonder:

- de strijd tegen de ad-hocverontreinigingen (industriële lozingen, andere bronnen/instellingen enz.) voortzetten;
- diffuse verontreinigingen van agrarische oorsprong doeltreffender bestrijden;
- de kennis van de verontreinigde en potentieel verontreinigde sites verbeteren;
- de kennis van het risico organiseren: creatie van een geïntegreerde tool met betrekking tot accidentele verontreinigingen en controles in verband met water.

03. REKENING HOUDEN MET DE MISKENDE VERONTREINIGINGEN

In het bijzonder:

- de kennis verruimen inzake opkomende en gevaarlijke verontreinigingen: geneesmiddelen, hormonen, afbraakproducten van gekende substanties enz.;
- de tellurische druk op het zeewater evalueren;
- rekening houden met de atmosferische neerslag, die een bron kan vormen van diffuse verontreinigingen, onder meer met PAK.

05. DE WATERHUISHOUDING BETER BESCHERMEN/ VALORISEREN, DE GEBRUIKSVORMEN REGULEREN EN ZICH AANPASSEN AAN DE KLIMAATVERANDERING

In het bijzonder:

- de bescherming van de drinkwaterhuishouding verhogen;
- zorgen voor een gecoördineerd, geïntegreerd en duurzaam beheer van de waterhuishouding (overstroming, droogte) enz.;
- achteruitgang vermijden van de kwaliteit van het water en van de aquatische habitat (verstopping van paaigronden, ...) gelinkt aan de overstromingen door afwatering en/of het buiten de oevers treden van waterlopen;
- mijnwater, droogleggingswater, opgevangen regenwater enz. valoriseren;
- doorgaan met het restaureren van de aquatische omgevingen, renatureren, meanders herstellen, de ecologische continuïteit (hydromorfologische kwaliteit) restaureren.

02. DE INVESTERINGEN OP HET VLAK VAN SANERING VOORTZETTEN

In het bijzonder:

- collectieve sanering van het stedelijke afvalwater;
- individuele zuivering van het huishoudelijke afvalwater;
- bescherming van de droogleggingsgebieden (overstromingen);

04. DE OPVOLGING VAN DE WETGEVINGEN EN DE MIDDELEN VOOR HET BESTRIJDEN VAN VERONTREINIGINGEN VERBETEREN

In het bijzonder:

- eerbiediging van de milieuvergunning verzekeren;
- de aansluiting op de riool controleren;
- het gebruik van pesticiden reduceren;
- zorgen voor de wettelijke, menselijke en technische middelen voor het verzekeren van een doeltreffende opvolging;
- de onderzoekscontroles uitbreiden.

06. DE COMMUNICATIE MET, EN DE SENSIBILISERING VAN HET PUBLIEK OMTRENT DE KWESTIE WATER VERBETEREN

In het bijzonder:

- het publiek nog sterker sensibiliseren voor de milieuproblematieken gelinkt aan water;
- informatie bezorgen aan en overleg plegen met de adviesinstanties en de voornaamste stakeholders* voorafgaand aan het traject tot uitwerking van de beheerplannen (maatregelenprogramma's);
- de participatie van het publiek in het besluitvormingsproces uitbreiden;
- de informatiedragers verbeteren (diversificatie van de communicatiekanalen, vulgarisering van de informatie, ...).

07. DE KENNIS EN DE SOCIAALECONOMISCHE BENADERINGEN IN VERBAND MET WATER EN MET DE VERSCHILLENDE AANWENDINGEN ERVAN (FINANCIERING VAN HET WATERBELEID) VERBETEREN

In het bijzonder:

- de studie omtrent de recuperatie van de kosten actualiseren;
- de kosten-batenanalyse en de kostenefficiëntieanalyse van de maatregelen updaten;
- de thematiek 'water' integreren in de strategische tools (schema, plan enz.);
- beter rekening houden met het kwalitatieve en het kwantitatieve beheer van het water bij de implementatie van projecten en de beschikbare financiële tools;
- Voortzetting van de sociale, culturele, sociaaleconomische en economische valorisatie van het water in de waterwegen (handelsscheepvaart, pleziervaart, recreatieactiviteiten op waterlichamen, waterreserves voor drinkwaterproductie, enz.) en in de onbevaarbare waterlopen (kayak, hydro-elektriciteit, visserij).

08. DE TRANSREGIONALE SAMENWERKING TUSSEN DE BEKKENAUTORITEITEN INTENSIVEREN EN DUURZAAM MAKEN

In het bijzonder:

- Binnen het CCIM (Coördinatiecomité Internationaal Milieubeleid) werd een richtgroep Water gecreëerd, die de drie gewesten en het federale niveau verenigt en waarin de toepassing van de Kaderrichtlijn Water, de Overstromingsrichtlijn en de Kaderrichtlijn Mariene Strategie wordt besproken.

09. HET BEHEER VAN DE WATERSECTOREN VERBETEREN

In het bijzonder:

- de operatoren van de watercyclus decompartmenteren en de efficiëntie van de dienstverlening verbeteren
- het principe van geïntegreerd waterbeheer verbeteren, waarbij alle sectoren betrokken worden die invloed uitoefenen op de waterhuishouding of er een invloed van ondervinden,
- een proactief beleid rond energietransitie voeren,
- de organisatie van de Waalse overheidsdiensten die verantwoordelijk zijn voor waterbeheer aanpassen.

UITDAGING 1. DE STRIJD TEGEN DE BRONNEN VAN AD-HOC- EN DIFFUSE VERONTREINIGINGEN INTENSIVEREN

Ad-hocverontreinigingen* hebben betrekking op de rechtstreekse lozing van ongezuiverd huishoudelijk en industrieel afvalwater in grond- en oppervlaktewater. **Bijna 40% van de Waalse oppervlaktewaterlichamen heeft nood aan zuivering. Hoewel de graad aan uitrusting met collectieve zuiveringsstations 91% heeft bereikt in 2018, blijft hij een belangrijke uitdaging voor de SPGE (openbare maatschappij voor waterbeheer) - hetzelfde geldt voor de vernieuwing van de bestaande zuiveringsvoorzieningen en -netwerken.** Deze zuiveringsstrategie wordt sinds 1 januari 2018 ook ondersteund door een openbaar beheer van de autonome sanering ('Gestion Publique de l'Assainissement Autonome, GPAA'), dat de goede werking van de individuele behandelingssystemen ('Systèmes d'Épuration Individuelle, SEI') mogelijk zal maken.

Bovendien ontsnapt een aanzienlijk deel van het afvalwater aan de zuivering, met name bij redelijk hevige regenval, via overstorten van regenwater en afvloeiingen in de stad, met inbegrip van de vervoersinfrastructuur (wegen, parkeerterreinen, spoorwegen, enz.).

De strijd tegen deze verontreinigingen moet ook worden gevoerd aan de bron, **via herziening van de milieuvergunningen** van de emitterende industrieën alsook via reductie en geleidelijke eliminatie van bepaalde verontreinigende stoffen die nefaste effecten hebben op het milieu.

Het uiteindelijke doel van de strijd tegen diffuse verontreinigingen* van agrarische oorsprong bestaat erin de dierlijke productie in evenwicht te brengen met de oppervlakten die deze productie kunnen valoriseren, door waterverontreiniging te vermijden die leidt tot hun eutrofiëring en tot de verdwijning van soorten die daar niet tegen bestand zijn. Er werden reeds bepaalde tools geïmplementeerd of geprogrammeerd om deze strijd doeltreffender te maken: **Waals programma voor duurzaam stikstofbeheer in de landbouw ('PGDA, programme wallon de gestion durable de l'azote en agriculture*')**, waterwinnings- en grondwatercontracten ('contrats de captages et de nappes')* en beschermingsprogramma voor water dat drinkbaar kan worden gemaakt ('programme de protection des eaux potabilisables') en aanleg van een met gras begroeide of beboste strook langs waterlopen. Er moeten ook andere pistes worden onderzocht, zoals veralgemening van de **controle op potentieel uitspoelbare stikstof (PUS)** tot heel Wallonië, herziening van de spreidingsperioden.

Het decreet van 2 mei 2019 betreffende de bescherming van de watervoorraad verplicht de aanleg van een permanente grasstrook op landbouwgronden die aan een waterloop grenzen (er geldt een vrijstellingsregeling voor percelen waar aan biologische landbouw wordt gedaan).

Een strook met blijvend grasland over een breedte van 6 meter maakt

een effectieve controle mogelijk. De spreiding van stikstofhoudende meststoffen op die bufferstroken is al verboden. Daarnaast zal op 5 verschillende manieren worden getracht de waterlopen te beschermen tegen de toevoer van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen: sedimentatie-filtratie door een ruwe bedekking, fysieke fixatie van minerale en organische stoffen, infiltratie, afbraak via metabolisatie van nutriënten en biologische activiteit, onderschepping van de verwaaiing van gewasbeschermingsmiddelen door de wind.

In het kader van de derde cyclus van beheerplannen is het wenselijk ervoor te zorgen dat er adequaat toezicht op de uitvoering van deze maatregel wordt uitgeoefend om de doeltreffendheid ervan bij de preventie van diffuse verontreinigingsbronnen te waarborgen.

Wat betreft de diffuse verontreiniging door pesticiden en hun residu's (al dan niet van agrarische oorsprong), is het **Waals programma voor de reductie van pesticiden** ('PWRP, Programme wallon de réduction des pesticides*') een belangrijk instrument, dat sinds 2013 wordt gehanteerd en om de 5 jaar wordt herzien. Ook het tweede PWRP (2018-2022) bevat vooral maatregelen ter bescherming van de waterhuishouding. Er moet ook rekening worden gehouden met het probleem van het draineren van landbouwgronden, dat zowel een bron van vervuiling van het ecosysteem als een bron van verdroging van de bodem van de valleien kan vormen.

De inspanningen gericht op reductie van de historische verontreinigingen in Wallonië moeten beter aansluiten bij de economische herstructurering van het gewest en bij de recycling van bepaalde verontreinigde of potentieel verontreinigde terreinen. Daartoe dient er aan deze terreinen nieuwe charme te worden gegeven.

Om deze uitdaging te kunnen aangaan, is het onder meer nodig om de inventarissen van terreinen, alsook de kennis omtrent de specifieke kenmerken van hun verontreiniging op punt te stellen. De verspreiding van gegevens betreffende de toestand van de bodem komt immers ten goede aan de investeerders, die vanaf de eerste fasen van een stedenbouwkundig project rekening kunnen houden met de eventuele beperkingen en saneringskosten. Deze valorisatie van de beschikbare informatie draagt aldus bij tot de technische en juridische beveiliging van de projecten en tot de dynamiek van hergebruik van verontreinigde bodems.

bodembeheer en bodemsanering implementeert de gegevensbank betreffende de toestand van de bodems, vanaf 1 januari 2019.

Voortaan gaat het erom de hoeveelheid aan digitale gegevens die via dit instrument beschikbaar zijn te vergroten. Onlineformulieren zullen de integratie van nieuwe digitale gegevens vergemakkelijken, onder meer door aangifte van **accidentele verontreinigingen** mogelijk te maken. Er moet een groot dematerialisatieproject worden geïmplementeerd om alle documenten die momenteel toegankelijk zijn in papieren formaat te digitaliseren.

De verbetering van de beheershandelingen met betrekking tot de sites dient ook te worden bewerkstelligd via updates van de **Waalse code van goede praktijken ('Code Wallon de Bonnes Pratiques')**, ingevoerd door het Decreet. Deze aanbevelingen moeten worden geconcretiseerd door de verbetering van verschillende geïntegreerde tools voor risicobeheer en/of selectie van de meest geschikte zuiveringstechnieken.

Tot slot is het vermeldenswaard dat er een procedure bestaat voor crisisbeheer in het geval van accidentele waterverontreiniging.

UITDAGING 2. DE INVESTERINGEN OP HET VLAK VAN SANERING VOORTZETTEN

De collectieve zuivering van het stedelijke afvalwater, dat zowel huishoudelijk als industrieel afvalwater bevat, blijft een grote uitdaging als basismaatregel van de Kaderrichtlijn Water. De SPGE is de centrale operator die zorgt voor financiering van de investeringen in zuiveringsvoorzieningen (riool- en collectornetwerken, pompstations, zuiveringsstations enz.) alsook van de uitbatings- en onderhoudskosten die aan de deze voorzieningen zijn verbonden. De erkende zuiveringsorganisaties ('Organismes d'Assainissement Agréés, OAA') van hun kant verzekeren de constructie en de exploitatie van de voorzieningen in naam en voor rekening van de SPGE.

Het totaalbedrag aan investeringen gerealiseerd door de SPGE in de periode 2000-2018 bedraagt 3,68 miljard euro. Door deze investeringen is de graad van uitrusting aan collectieve zuiveringsstations gestegen van 37,4% in 2000 tot 91,2% op 1 januari 2018.

Er resten nog meerdere uitdagingen op het vlak van collectieve zuivering waarop in het kader van het 3de beheerplan een antwoord moet worden gegeven. Ze omvatten:

- de implementatie van een 'geschikte' behandeling in agglomeraties met minder dan 2.000 inwonerequivalenten (i.e.*), door bij voorrang te focussen op waterlichamen waarbij het gebrek aan collectieve zuivering verantwoordelijk is (als enige factor of samen met andere drukelementen) voor het niet bereiken van een goede staat; Een passende behandeling zal ook andere kwesties aanpakken, zoals het oplossen van plaatselijke 'zwarte punten' en de verbetering van de biodiversiteit in het oppervlaktewater (biologische kwaliteitselementen zoals vastgelegd door de KRW, namelijk aquatische flora, bentische ongewervelde fauna en vissen);
- de voortzetting van de investeringen in prioritaire gebieden, zoals bijvoorbeeld in beschermingsgebieden van waterwinningen, badzones en zones stroomopwaarts ervan, en in Natura 2000-gebieden;
- de vernieuwing van de bestaande zuiveringsvoorzieningen en -netwerken opdat ze goed zouden blijven werken en de waterlichamen aldus in goede staat zouden blijven;
- de verhoging van de bezettingsgraad van de bestaande zuiveringsstations via de implementatie van een reeks gepaste maatregelen (betere kennis van de toestand van de zuiveringsnetwerken, verhoging van de graad van aansluiting op de riool, beheer van de overstorten, eliminatie van de instroom van parasitair helder water, enz.);
- de verbetering van de efficiëntie van de zuiveringsvoorzieningen in termen van energieverbruik en zuiveringsprestaties, met in dit kader, naargelang de lokale mogelijkheden, energievalorisatie op basis van het slib;
- de implementatie van een geïntegreerd beleid inzake watercyclus en ruimtelijke ordening, om een optimaal beheer van zowel afval- als regenwater te verzekeren.

De creatie van een autonome openbare zuiveringsdienst is een maatregel die reeds was vervat in het 1ste waterbeheerplan, dat de periode 2010/2015 bestrijkt. Het decreet van het Waals Parlement van 23 juni 2016 (met de bijhorende uitvoeringsbesluiten) heeft deze maatregel geïmplementeerd via

de **invoering van het openbaar beheer van de autonome sanering ('Gestion Publique de l'Assainissement Autonome, GPAA')**, toevertrouwd aan de SPGE met medewerking van de erkende zuiveringsorganisaties

De belangrijkste doelstelling verbonden aan dit beheer is het garanderen van de goede werking van de individuele behandelingsinstallaties voor afvalwater ('Systèmes d'Épuration Individuelle, SEI'), die momenteel vaak ontbreekt, onder meer door het tekort aan onderhoud van deze systemen, alsook het beter begeleiden van de particulier om zuivering van zijn afvalwater te verzekeren.

Deze hervorming maakt het bovendien mogelijk om het principe van solidariteit tussen alle Walen toe te passen door de kosten van zowel collectieve als individuele zuivering te delen.

In het kader van het 3de beheerplan zal de doelstelling erin bestaan de reeds aanwezige systemen te inventariseren en de uitrusting aan individuele zuiveringsinstallaties van de woningen in prioritaire gebieden te versnellen, waarbij wordt gezorgd voor een duurzame werking van deze systemen.

De overgangsregeling rond zuivering is een marginale kwestie

op het niveau van het Waals Gewest (betreft 0,6% van de totale bevolking van het Waals Gewest).

Dat is een zuiveringsstelsel dat in de komende jaren zal verdwijnen. De SPGE heeft in dat verband de OAA* officieel verzocht om de nodige technische studies uit te voeren om een (collectief of autonoom) zuiveringsstelsel definitief toe te wijzen aan de zones.

Er moet aandacht worden besteed aan de drooglegging, die verwijst naar alle werken uitgevoerd ter evacuatie van het regen- en bronwater om overstromingen te vermijden als gevolg van mijnverzakkingen in de vroegere ontginningsgebieden. De drooglegging is nauw verbonden met overstromingspreventie, maar ook met openbare zuivering van afvalwater.

UITDAGING 3. REKENING HOUDEN MET DE MISKENDE VERONTREINIGINGEN

Volgens het VN-Milieuprogramma is **80% van de vervuiling van de zee van tellurische en antropogene oorsprong**. Ze is afhankelijk van de bestaande activiteiten in de stroomgebieden van de rivieren. In de stroomgebieden van Maas en Schelde, die dichtbevolkt zijn en waarin tal van activiteiten plaatsvinden, voegen zich industriële bronnen bij het huishoudelijke afvalwater en de agrarische inbreng. In de Noordzee komen via de rivieren nutrimenten (stikstof en fosfor), gesuspendeerde stoffen en chemische substanties (metalen, weekmakers en oplosmiddelen) terecht. Ze zijn afkomstig van Vlaanderen, Wallonië en de stroomopwaarts gelegen landen.

De excessieve aanvoer van nutritieve elementen is de oorzaak van de 'dood' van tal van zeegebieden als gevolg van een tekort aan zuurstof. Het project EMoSEM (BESLPO en ANR) heeft aangetoond dat de reeds overeengekomen zuiveringsinspanningen gelinkt aan de toepassing van goede landbouwpraktijken de kwaliteit van het drainage water verbeteren maar niet volstaan om de eutrofiëringshinder in maritieme omgevingen te reduceren. Om dat te bereiken zijn er radicale veranderingen nodig in de landbouwsystemen (afname van stikstof en fosfor met 40% tot 70% bij de monding van Maas en Schelde).

Veruit het meeste zwerf vuil in het mariene milieu bestaat uit plastic, dat gevaarlijk is voor de zee fauna 80% van het mariene zwerf vuil wordt vertegenwoordigd door microplastics, rechtstreeks gebruikt (als schuurmiddel of exfoliant) of afkomstig van de degradatie van grotere plastics. **Hun giftigheid, hun omvang, en de schade die ze toebrengen aan de dieren die ze inslikken, zijn bijzonder zorgwekkend. Ze zijn ook alomtegenwoordig: zelfs relatief propere rivieren in dunbevolkte gebieden kunnen tot 50 miljard microplasticdeeltjes per jaar transporteren. Hoewel de gevolgen van de ophoping van plastic in de voedselketen nog niet volledig zijn gekend, kunnen er zich problemen stellen op het vlak van de menselijke gezondheid.**

De strijd tegen de ophoping van plastic in zee verloopt via reductie aan de bron, hergebruik en recycling. In meerdere landen bereikt het recyclingpercentage 80%. Betrokkenheid (en dus sensibilisering) van alle actoren om het gedrag te wijzigen is cruciaal voor deze uitdaging, vooral omdat er in de KRW geen milieukwaliteitsnorm voor microplastic is opgenomen.

Er werd nog niet duidelijk vastgesteld dat een goede toestand van het oppervlaktewater in Vlaanderen en Wallonië (te realiseren in het kader van de Kaderrichtlijn Water) volstaat om ook het zeewater in goede staat te brengen.

In de periode 2013-2018 wijdde Wallonië een ruim budget (1,35 miljoen euro) aan drie onderzoeksprogramma's, die respectievelijk betrekking hadden op **restanten van geneesmiddelen** (project IMHOTEP), **hormoonontregelaars** en andere stoffen van recent belang (projecten BIODIEN en SEMTEP). Er werden bijna 250 opkomende stoffen geanalyseerd. **Bepaalde van deze opkomende verontreinigende stoffen bevinden zich in het Waalse oppervlaktewater**, in het bijzonder ten noorden van de Samber en Maasvallei.

Het probleem van opkomende vervuilende stoffen doet zich ook voor bij de behandeling van afvalwater. Dat is een actueel onderwerp dat op Europees niveau wordt besproken in het kader van het evaluatieproces van Richtlijn 91/271/EEG en de KRW met het oog op de toekomstige herziening van deze wetten. Er worden twee aanpakken overwogen:

- een preventieve aanpak op basis van voorafgaande maatregelen om de bronnen van verontreiniging te verminderen / elimineren,
- een end-of-pipe-benadering die de stoffen aan het einde van het proces moet behandelen voordat ze in de natuur terechtkomen.

Gezien de huidige mate van kennis, wetenschappelijk onderzoek en beschikbare technologieën is een preventieve aanpak voor het beheer van afvalwater wenselijk. Die conclusie wordt gerechtvaardigd door de zeer hoge kosten van end-of-pipe-behandelingen (investeringskosten, energiekosten, enz.), moeilijkheden bij het aanpassen van afvalwaterbehandelingstechnieken, technische moeilijkheden bij de monitoring van deze stoffen in de wateren, enz.

Wat betreft het grondwater (en dus onze bronnen van drinkwater), zijn de conclusies geruststellend, ook al werden er bepaalde frequent gebruikte stoffen plaatselijk in heel kleine concentraties gedetecteerd (perfluorverbindingen, weekmakers). Er zijn normen (drempelwaarden) opgesteld voor bepaalde fytosanitaire stoffen die vaak in het grondwater worden aangetroffen.

Toch blijven bepaalde vragen met betrekking tot de aanwezigheid van deze stoffen in het aquatische milieu onbeantwoord. Na voltooiing van deze projecten blijft **kennisverruiming een prioriteit** (oorsprong van de emissies, traject van de stoffen, impacts, interpretatie en uitbreiding van de analyse tot andere risicostoffen) alvorens er beheersingsmaatregelen worden voorgesteld.

Met name **geperfluoreerde stoffen en weekmakers** (ubiquitaire stoffen zoals PAK's*) moeten **in regenwater gecontroleerd worden**. Die zijn vooral aanwezig in oppervlaktewater en grondwater en tijdens het BIODIEN-project werd een atmosferische hypothese geformuleerd.

Via het project EXPOPESTEN (**blootstelling van de bevolking aan pesticiden** aanwezig in het milieu – in het bijzonder in de lucht) is geconstateerd dat er op ons platteland en in onze meest beschermde gebieden talrijke restanten van pesticiden aanwezig zijn, waarvan bepaalde afkomstig zouden zijn van atmosferische neerslag na meewoer over heel lange afstanden. Verbetering van onze kennis omtrent de aanwezigheid van pesticiden en hun restanten in de verschillende delen van het milieu is een prioriteit. Er werden reeds bepaalde projecten in deze zin vastgelegd, waaronder het Waalse reductieprogramma voor pesticiden en de maatregelen die daarin zijn opgenomen.

UITDAGING 4. DE OPVOLGING VAN DE WETGEVING EN DE MIDDELEN VOOR HET BESTRIJDEN VAN VERONTREINIGINGEN VERBETEREN

Zuivering van het stedelijke en het huishoudelijke afvalwater blijft een belangrijke uitdaging. De uitrustingsgraad van agglomeraties met meer dan 2.000 i.e. bereikt bijna 100%. Er worden nieuwe investeringen gepland om de gepaste behandeling van het afvalwater afkomstig van agglomeraties met minder dan 2.000 i.e. op punt te stellen. Doeltreffende bescherming van de waterlichamen impliceert dat de woningen worden aangesloten op het rioolnet dat naar de zuiveringsstations voert, of een eigen zuiveringssysteem hebben dat naar behoren functioneert.

Als eerste element van de zuiveringsketen is de **aansluiting op het rioleringsnet** belangrijk voor het vermijden van de lozing van ongezuiverd afvalwater in de waterlopen of het grondwater. Ze maakt het mogelijk een adequate belastingsgraad en een betere werking van de zuiveringsstations te verzekeren.

De controle op de doeltreffende aansluiting zal worden gerealiseerd in het kader van een 'watercertificaat' voor de gebouwen (Certificering 'Water' voor bebouwde onroerende goederen, CertIBEau - Certificat des Immeubles Bâtis pour l'Eau), opgesteld door een organisatie die de conformiteit van de te koop zijnde woning op het vlak van waterbeheer verifieert. Naast de controle van de aansluiting op het rioleringsnet maakt CertIBEau het mogelijk om na te gaan of de reglementaire verplichtingen inzake stedelijke afvalwaterzuivering (scheiding van afvalwater en regenwater, installatie van individuele zuiveringsinstallaties) in overeenstemming zijn met de realiteit op het terrein. Die controle wordt ook uitgebreid naar binneninstallaties voor waterdistributie en zal vanaf 1 januari 2021 in werking treden en verplicht zijn. In eerste instantie zal de controle alleen betrekking hebben op nieuwe gebouwen.

De maatregel draagt niet alleen bij tot het behalen van de milieudoelstellingen van de KRW door de verbetering van de bezettingsgraad van zuiveringsstations en de efficiëntie van individuele afvalwaterzuiveringssystemen, maar vermindert ook de gevaren voor de volksgezondheid en de vervuiling van de distributienetwerken.

In tweede instantie zal de CertIBEau-certificering verplicht worden gemaakt bij de overdracht van vastgoed.

Overigens **is er een milieuvergunning nodig voor elke activiteit die een impact kan hebben op het milieu (water, lucht, bodem)**. De vergunning legt de voorwaarden vast die moeten worden nageleefd om de impact van de activiteiten op het milieu te beperken.

Elke entiteit is gehouden zijn haar afvalwater te zuiveren alvorens het in een waterloop te lozen, en waterbeheermaatregelen aan te nemen (bezuinigingen, recycling, scheiding van watertypes enz.). Ook moet ze de kwaliteit van het geloosde water bewaken.

Eerbiediging van de in de milieuvergunning vastgelegde voorwaarden is dus belangrijk voor de bescherming van de waterlichamen

De uitvoering, door het departement politie en controles (Département de la Police et des Contrôles, DPC), van al dan niet aangekondigde controles gericht op het controleren van de eerbiediging van de vergunningen, vormt een essentiële maatregel. Een dergelijke maatregel dient ter preventie, maar ook ter repressie in geval van niet-eerbiediging van de vergunning.

Wat betreft de **controle op het gebruik van pesticiden**, moet er voor voldoende middelen worden gezorgd opdat ze in coördinatie met de federale controlediensten zou kunnen gebeuren. Vrijwillige participatie van de verschillende sectoren voor het implementeren van goede praktijken en het reduceren van pesticidengebruik dient te worden gepromoot. Het duurzaam gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en hun alternatieven moet aangemoedigd worden.

Wallonië spant zich continu in om zich de menselijke en technische middelen te verschaffen die nodig zijn voor het verzekeren van een doeltreffende controle. **Verbetering en intensivering van de controles** kunnen ook worden bewerkstelligd via een wijziging van de Waalse wetgeving, en vooral via herziening van de sectorale en integrale voorwaarden.

Er dient te worden vermeld dat de Kaderrichtlijn Water bepaalt dat, wanneer een waterlichaam zijn milieudoelstellingen niet bereikt en de oorzaak niet duidelijk is gedefinieerd, **onderzoekscntroles** moeten worden georganiseerd. Volgens de KRW moeten deze

controles worden voortgezet en versterkt om de oorsprong van de belasting die verantwoordelijk is voor de achteruitgang van de waterlichamen vast te stellen. Het gaat om het implementeren van een mininetwerk van metingen, beperkt in tijd (enkele maanden) en ruimte (een enkel waterlichaam) om de verontreinigingsbronnen in de waterlichamen te identificeren.

Op het gebied van grondwaterpreventie moeten kennis, monitoring en minimale bescherming van privé-aansluitpunten worden versterkt.

UITDAGING 5. DE WATERHUISHOUDING BETER BESCHERMEN/VALORISEREN, DE GEBRUIKSVORMEN REGULEREN EN ZICH AANPASSEN AAN DE KLIMAATVERANDERING

De jongste jaren tonen aan dat België niet gevrijwaard blijft voor de gevolgen van de klimaatverandering. **De seizoenen vertonen sterkere contrasten**, met koudere en regenachtigere winters en warmere en drogere zomers. **Opmerkelijke gebeurtenissen komen steeds vaker voor** : zware regenval leidend tot overstromingen, droogteperiodes leidend tot verlaging van het grondwaterpeil en van het debiet van de waterlopen, ...

Het effect van overstromingen op de waterkwaliteit, de aquatische habitat en watergebieden kan aanzienlijk zijn (overmatige toevoer van materialen en verontreinigende stoffen als gevolg van bodemerrosie, modderstromen, enz.)

Om zich aan te passen aan de klimaatverandering heeft het Waals Gewest verschillende plannen en programma's uitgewerkt en is het er nog bijkomende aan het ontwikkelen:

- overstromingsrisicobeheerplannen, ORBP ('Plans de Gestion des Risques d'Inondation, PGRI');
- actieprogramma voor de rivieren via een geïntegreerde en sectorale aanpak ('Programme d'Actions sur les Rivières par une approche Intégrée et Sectorisée, PARIS');
- droogtmaatregelen voor Wallonië ('Dispositif Sécheresse pour la Wallonie, DSW');
- regionaal programma voor de waterhuishouding ('Schéma régional des ressources en eau, SRRE').

De aan de overstromingsrisicobeheerplannen verbonden doelstellingen bestaan in het reduceren van de negatieve gevolgen van overstromingen voor de menselijke gezondheid, het milieu, het patrimonium en de economische activiteit. Deze plannen ontwikkelen en implementeren een maatregelenprogramma gebaseerd op de beheercyclus van overstromingen, bestaande uit 4 fasen: preventie (herinrichting van de gebouwen, vermijden van vergunningen af te leveren in gebieden met overstromingsrisico, kennis verbeteren), bescherming (de kans op een overstroming op een specifieke plaats reduceren), voorbereiding (planning van interventies en sensibiliseringsmaatregelen), herstelling (reiniging en restauratie, steun aan de slachtoffers, ...) en postcrisisanalyse (debriefing omtrent de alarm- en crisisprocedures).

Het actieprogramma voor de rivieren via een geïntegreerde en sectorale aanpak (PARIS) bundelt maatregelen voor de bescherming en restauratie van de hydromorfologische staat, per gedeelten van waterlopen, zoals verbetering van de oevers en de longitudinale continuïteit van de waterlopen door het verwijderen van obstakels. Het PARIS bevat ook de maatregelen gedefinieerd in de ORBP.

Het doel van de **droogtmaatregelen voor Wallonië** is om de gevolgen van een droogteperiode voor de watervoorraden en de landbouwactiviteiten te beperken.

Het grondwater en het water dat in stuwmeren wordt verzameld voor de productie van drinkwater zijn kostbare natuurlijke hulpbronnen van Wallonië, die door de overheidsinstanties moet worden beheerd in het belang van de collectiviteit. In deze context moet het **Regionaal programma voor de waterhuishouding** ('Schéma régional des ressources en eau', SRRE) de waterkwantiteit en -kwaliteit voor bedrijven en burgers garanderen, rekening houdend met de demografische evolutie, huisvesting, economische activiteiten en klimaatverandering. Bovendien zal de tenuitvoerlegging van het

regionaal programma zorgen voor een beter **beheer van de waterprijzen** door een rationalisering van de waterwinningspunten en het ontstaan van synergieën tussen de wateroperatoren, om het gebruik van de hulpbronnen en de infrastructuur te optimaliseren.

Ten slotte zal de SRRE een besluitondersteunend hulpmiddel worden in de context van de ruimtelijke ontwikkeling (ruimtelijke ordening, landbouw, winningsindustrie,...). Om die drie hoofddoelstellingen te verwezenlijken, spelen verschillende elementen een rol: het delen van watervoorraden en infrastructuur, de ontwikkeling van beschikbare en onbenutte hulpbronnen, inclusief de valorisatie van mijnwater*, de aanleg van verbindingsleidingen tussen strategische hulpbronnen en transportmiddelen en synergieën tussen Waalse operatoren en operatoren in aangrenzende regio's of landen.

Behalve de reeds in ontwikkeling zijnde recuperatie van mijnwater*, voornamelijk in het kader van het SRRE, worden er nog andere bevoorradingspistes overwogen, waaronder hergebruik van het water resulterend uit geothermie* of zuivering voor industriële noden, irrigatie, alsook valorisatie van het water afkomstig van droogleggingen waar mogelijk. Ook de mogelijkheden tot kunstmatige aanvulling* van bepaalde waterlagen zullen worden bestudeerd. De kwestie van de gevolgen van de klimaatverandering voor de watervoorraden mag niet alleen in termen van kwantitatieve risico's worden benaderd. De kwaliteit van het aquatisch milieu dat met name wordt beïnvloed door schommelingen in het debiet, temperatuurstijgingen of de verspreiding van invasieve soorten moet aandacht krijgen.

Naast de zorg voor de valorisatie/bescherming van de waterhuishouding, is het doel ook het behoud en herstel van de aquatische milieus. Gezien de ineenstorting van de biodiversiteit en met name die met betrekking tot aquatische milieus en watergebieden, moet naast de maatregelen op het gebied van de hydromorfologie, ook de doeltreffendheid van de waterhuishouding en de gevolgen daarvan voor de biodiversiteit, afhankelijk van deze milieus, worden geanalyseerd.

Het recht op en de toegang tot drinkwater voor iedereen, vandaag en in de toekomst, zijn sterk verbonden met de KRW en het behoud van de aquatische ecosystemen, zowel wat betreft sociale aspecten (houdbaarheid van de waterrekening voor de huishoudens) als sanitaire aspecten (kraantjeswater van voldoende kwaliteit en kwantiteit), krachtens de Richtlijn water bestemd voor menselijke consumptie. Deze uitdaging staat centraal in het initiatief 'Water, een mensenrecht' (**Right2Water**), het eerste Europese burgerinitiatief (EBI) dat aan het Parlement werd gepresenteerd met de steun van bijna 1,9 miljoen Europese burgers.

De plannen voor het beheer van de gebieden voor visteelt en visvangst, zoals omschreven in het Waals decreet van 27 maart 2014 betreffende de riviervisserij, het visbeleid en de visserijstructuren zijn andere beheersinstrumenten voor de watervoorraden in Wallonië.

De **recente droogteperiodes**, die waarschijnlijk nog vaker zullen voorkomen door de **klimaatopwarming**, tonen aan dat het noodzakelijk is **de verschillende gebruiksvormen van watervoorraden te reguleren** en voorrang te geven aan toepassingen die gevolgen hebben voor de gehele bevolking, zoals de drinkwatervoorziening of de elektriciteitsproductie.

De watervoorziening van de bevolking moet prioriteit krijgen. Die resulteerde in aanzienlijke investeringen om de productie en openbare distributie van water te waarborgen.

UITDAGING 6. DE COMMUNICATIE MET, EN DE SENSIBILISERING VAN HET PUBLIEK OMTRENT DE KWESTIE WATER VERBETEREN

De Kaderrichtlijn Water kent een prominente plaats toe aan de **raadpleging en de participatie van het publiek** in de verschillende fasen van de uitwerking van de beheerplannen voor de stroomgebiedsdistricten. Om vruchtbaar te zijn, moet participatie van het publiek eerst verlopen via **sensibilisering van de burger voor het beschermen van de waterhuishouding**. Vervolgens is **transparante en open communicatie** met alle wateractoren essentieel voor het uitwerken van realistische maar ambitieuze beheerplannen gericht op het verbeteren van de Waalse aquatische milieus.

Een heel sterke druk op de waterhuishouding wordt uitgeoefend door alle burgers, zowel via hun huishoudelijke als hun professionele activiteiten. Het is noodzakelijk om, ook ten aanzien van de allerjongsten, sensibiliseringsacties te voeren omtrent waterbesparing in het dagelijkse leven, meer nog tijdens episoden van droogte zoals die tijdens de lente en de zomer van 2017 en 2018, omtrent de kwaliteit en de consumptie van kraantjeswater, alsook omtrent eerbiediging van de waterlopen (door geen verboden producten in afvoeren te gieten, geen afval in waterlopen te gooien enz.), reductie van het thuisgebruik van toxische producten enz.

Wallonië engageert zich sinds meerdere decennia in concrete sensibiliserings- en vulgariseringsacties (actie 'Pour une Wallonie Plus Propre', BeWapp), onder meer door het ondersteunen van de riviercontracten, de regionale centra voor initiatie tot het milieu, de natuurparken, en eveneens via de landbouwbeurs van Libramont ('Foire agricole de Libramont'), 'les Assises de l'eau', de Waalse waterdagen ('les

Journées wallonnes de l'Eau') enz. Overigens zal het gebruik van moderne media aangepast aan elke doelgroep Wallonië in staat stellen om beter te communiceren.

Wallonië is zich bewust van de rijkdom die kan worden aangebracht door raadpleging van het publiek en van de actoren die dagelijks actief zijn in het domein water: gemeenten, operatoren belast met productie/distributie/zuivering van water, andere betrokken organisaties, ... Het is dus een belangrijke uitdaging om in de verschillende fasen van de uitwerking van de beheerplannen voor de stroomgebieddistricten aan iedereen de gelegenheid te bieden zijn ideeën en voorstellen tot uiting te brengen. Het is ook belangrijk rekening te houden met deze opmerkingen en bij wijze van feedback de naar aanleiding ervan uitgevoerde acties en wijzigingen te communiceren.

De acties van de visserijverenigingen, ondersteund door de overheid en gewaardeerd bij het grote publiek, zijn ook belangrijke instrumenten om de bewustwording te vergroten.

UITDAGING 7. DE KENNIS EN DE ECONOMISCHE BENADERINGEN IN VERBAND MET WATER EN MET DE VERSCHILLENDE AANWENDINGEN ERVAN (FINANCIERING VAN HET WATERBELEID) VERBETEREN

De economische analyse van het watergebruik is een van de pijlers van de waterbeheerplannen en maatregelenprogramma's. Ze is gericht op twee hoofddoelstellingen:

- implementatie van de economische principes op het vlak van waterbeheer, namelijk een verbeterde terugverdiening van de kosten van de diensten verbonden aan het gebruik van water alsook van de milieukosten door de economische sectoren, in toepassing van het principe dat de vervuiler betaalt;
- evaluatie van de financiële impact, voor elk van de betrokken sectoren, van de voorgestelde maatregelen voor het bereiken van de milieudoelstellingen met betrekking tot de waterlichamen. In geval van buitenproportionele kosten kunnen afwijkingen van de goede staat worden aangevraagd

Het is in dit kader dat maatregelen die het mogelijk maken **de terugverdiening van de kosten van diensten verbonden met water te verbeteren**, zijn voorgesteld bij de eerste beheerplannen en daarna zijn omgezet in de gewestelijke wetgeving. De actualisering van de percentages van terugverdiening van de kosten van de watergebonden diensten (openbare dienst voor productie/distributie van drinkwater en collectieve zuiveringsdienst) door de grootste economische

sectoren (huishoudens, landbouw, industrie) is aan de gang, met het oog op het **voorstellen van mechanismes die de billijkheid van de bijdragen van de sectoren naargelang hun gebruik van de diensten en hun milieu-impact verbeteren.**

¹ Financiering van het waterbeleid.

De verschillende analyses gelinkt aan de evaluatie van eventuele buitenproportionele kosten van de maatregelenprogramma's, zijn geactualiseerd bij de tweede beheerplannen (kostenefficiëntieanalyse, kosten-batenanalyse, analyse van de aan de sectoren te betalen capaciteit) en zullen worden verbeterd bij de uitwerking van de derde beheerplannen.

Aangezien water een hulpbron is waarvan de vrijwaring afhangt van het geheel van de activiteiten van de maatschappij, **moet met het beheer ervan rekening worden gehouden in het grote gewestelijke ordenings- en ontwikkelingsbeleid.**

De doelstellingen verbonden aan de Kaderrichtlijn Water moeten worden geïntegreerd in verschillende plannen en programma's die richting geven aan de menselijke activiteiten en hun impacts op kwaliteit of beschikbaarheid van de waterhuishouding. Het opleggen van lozingsnormen die het bereiken van de milieudoelstellingen niet compromitteren, kunnen bijvoorbeeld voorwaarden zijn voor het opzetten van elke nieuwe economische activiteit.

De plannen voor het beheer van de gebieden voor visteelt en visvangst, economische vectoren voor de valorisering van het water en het waterleven, zijn ook middelen voor controle en preventie.

In de belangenafweging moet ook rekening worden gehouden met de sociale, culturele, sociaaleconomische en economische aspecten van water in de Waalse waterwegen. Naast de bovengenoemde regeling en de uitdagingen van het milieubehoud, moeten de toekomstige plannen rekening houden met het meervoudige gebruik van waterwegen, met inbegrip van de scheepvaart (handelsscheepvaart en pleziervaart), sport, toerisme en vrijetijdsactiviteiten op waterlichamen of in rivieren.

In een context van rationaliteit van de begrotingsmiddelen dient **elke beschikbare financiering ten goede te kunnen komen aan alle aspecten van milieu en mag ze geen enkele activiteit negatief beïnvloeden door er een andere te willen bevorderen.** Het proces tot herziening van het gemeenschappelijke landbouwbeleid ('Politique Agricole Commune, PAC') is ook een gelegenheid om financiële middelen te overwegen die tegelijk de agrarische sector en de vrijwaring van de waterhuishouding ondersteunen. In het kader van deze vereiste van transversaliteit van de publieke actie, dient elke economische steun afhankelijk te worden gemaakt van een milieueffectenstudie,

waarbij onder meer de eerbiediging van de Kaderrichtlijn Water wordt geverifieerd.

Sinds de jaren 2000 bedragen de investeringen van de SPGE in sanitaire voorzieningen en de SWDE in de productie en distributie van water respectievelijk 3,68 miljard en meer dan 1,70 miljard euro.

Om de uitdagingen van de derde beheersplannen aan te gaan, is de duurzame financiering van de sanitaire sector een cruciale kwestie die moet worden aangepakt. In overeenstemming met het terugwinningsprincipe van de kosten van de met het water verband houdende diensten, worden alle saneringskosten (investeringskosten, exploitatiekosten, financiële lasten, enz.) doorberekend in de waterprijs via de component 'reële kostprijs van de waterzuivering'. De eenheidsprijs van de reële kostprijs van de waterzuivering is gestegen van € 0,5229/m³ in 2005 naar € 2,365/m³ in 2019 en de gemiddelde prijs van drinkwater is nu hoger dan € 5/m³. Andere financieringsbronnen zullen hoogstwaarschijnlijk in aanmerking moeten worden genomen in de maatregelenprogramma's om toekomstige uitdagingen aan te gaan en de druk op de reële kostprijs van de waterzuivering en de waterprijs te verminderen.

UITDAGING 8. DE TRANSREGIONALE SAMENWERKING TUSSEN DE BEKKENAUTORITEITEN INTENSIVEREN EN DUURZAAM MAKEN.

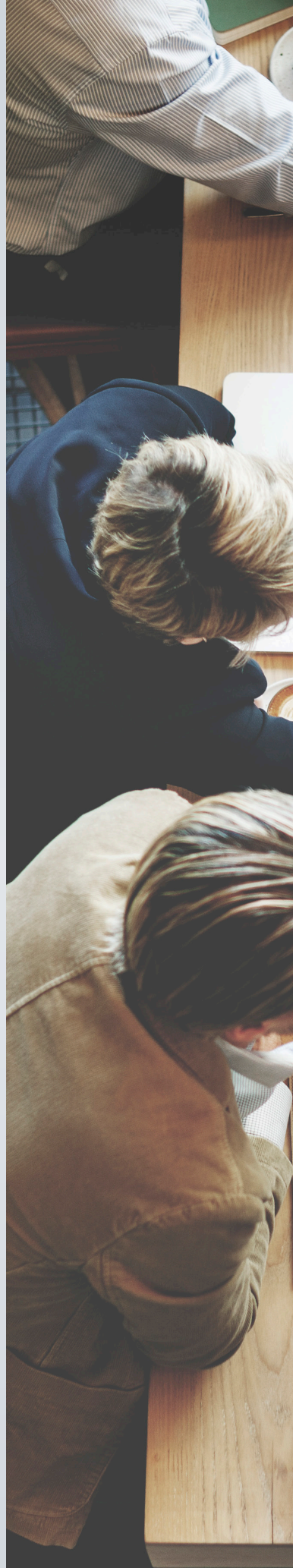
In België is de bevoegdheid inzake water geregionaliseerd. Aldus beheert elk gewest de thematiek op zijn grondgebied en beheert de staat de Noordzee. Uiteraard hebben de inspanningen van de gewesten een impact op de kwaliteit van het water in de Noordzee. Vermits elke entiteit hetzelfde machtsniveau heeft, zijn er **enkele aanpassingen nodig opdat België met één mond zou spreken ten overstaan van de Europese Commissie en andere internationale instanties. Binnen het CCIM** (Coördinatiecomité Internationaal Milieubeleid) werd een richtgroep Water gecreëerd, die de drie gewesten en het federale niveau verenigt en waarin de toepassing van de Kaderrichtlijn Water, de Overstromingsrichtlijn en de Kaderrichtlijn Mariene Strategie wordt besproken (voor overgangswateren en kustwateren).

Parallel werden er verschillende internationale commissies in het leven geroepen om België en zijn buurlanden in staat te stellen onderling te coördineren aangaande de verschillende stroomgebieden*: de Internationale Maascommissie (IMC), de Internationale Scheldecommissie (ISC) en het Coördinatiecomité Rijn van de Internationale Commissie ter Bescherming van de Rijn (ICBR).

Op het lokale niveau werden er 5 GoW* geïnstalleerd (Schelde-Leie, Dender, Zenne, Dijle-Gete en Stroomafwaartse Maas) om coördinatie tussen de drie gewesten mogelijk te maken inzake beheer van de waterhuishouding van elk transregionaal substroomgebied:

- Schelde-Leie, Dender en Dijle-Gete hebben betrekking op Wallonië en Vlaanderen;
- Zenne heeft betrekking op Wallonië, Vlaanderen en Brussel;
- Stroomafwaartse Maas heeft betrekking op Wallonië, Vlaanderen en Nederland.

Een voorbeeld van samenwerking in de openbare waterdistributiesector is het akkoord tussen Wallonië en Vlaanderen van 1997 over het beheer van de koolstofhoudende kalksteenlagen van Doornik dat in 2022 moet worden vernieuwd. Bij de nieuwe overeenkomst zou Frankrijk, ook een gebruiker van het grondwater, moeten worden betrokken.

UITDAGING 9.

HET BEHEER VAN DE WATERSECTOREN VERBETEREN

Het organisatorisch beheer van de watersector is aanzienlijk geëvolueerd sinds de eerste regionalisering van België in 1980 en de opeenvolgende staatshervormingen.

Wallonië heeft gekozen voor een openbaar beheer van de watersector, wat ertoe heeft geleid dat de besturen en de operatoren van de watercyclus op het terrein opeenvolgende wijzigingen hebben doorgevoerd.

De doelstellingen van deze wijzigingen waren vooral gericht op de bezorgdheden over:

- de tarifiering van de waterprijzen, zowel op het gebied van sanitaire voorzieningen als op het gebied van de watervoorziening aan de consument, door te zorgen voor een betaalbare, kwalitatieve en kwantitatieve waterlevering;
- meer aandacht voor de aquatische ecosystemen, met name bij het beheer van de waterlopen,
- meer aandacht voor het meervoudig gebruik van het water (visserij, toerisme, verkeer, enz.)

Hoewel er al aanzienlijke verbeteringen zijn doorgevoerd, staan er nog grote uitdagingen voor de deur waarvoor in de nabije toekomst passende antwoorden nodig zijn. We denken daarbij aan de opkomst van nieuwe gevaarlijke stoffen die in het milieu terechtkomen, het probleem van microplastics, de aangekondigde gevolgen van de klimaatverandering, de onderlinge afstemming van het watergebruik, met name bij langdurige droogte, enz.

Aan de vooravond van de ontwikkelingen van de derde cyclus van beheerplannen (2022-2027) en om deze uitdagingen het hoofd te bieden, is de tijd rijp om een nieuw landschap voor het beheer van de watercyclus in Wallonië te bedenken.

De tijd is des te meer geschikt, gezien de volgende punten:

- in oktober 2018 kreeg het rivierbeheer een nieuw decretaal kader, met name om te kunnen voldoen aan de milieudoelstellingen die aan de rivieren zijn toegewezen en aan de doelstellingen om overstromingsrisico's te voorkomen,
- de voorbije jaren werd er nagedacht over verschillende thema's: actieve regulering van de waterprijs in Wallonië, rationalisering van de watersector, enz.
- er worden krachtige beheers-/simulatie-instrumenten afgewerkt door universitaire teams,
- er wordt een gemeenschappelijk landbouwbeleid opgesteld,
- de evolutie van de kaderrichtlijn water wordt onderzocht door de Europese Commissie
- ...

Om deze uitdagingen het hoofd te bieden, zullen inspanningen moeten worden geleverd. De volgende wegen kunnen bijvoorbeeld worden verkend:

- de operatoren van de watercyclus decompartmenteren om de efficiëntie van de dienstverlening te verbeteren, met als uiteindelijk doel het beste tarief voor alle burgers te bereiken en te garanderen,
- in de eerste plaats een verbetering van het principe van geïntegreerd waterbeheer, waarbij alle sectoren betrokken worden die invloed uitoefenen op de waterhuishouding of er een invloed van ondervinden,
- een proactief beleid rond energietransitie voeren, waarbij een vermindering van het energieverbruik wordt gecombineerd met een groter gebruik van hernieuwbare energie,
- de interne organisatie van het Waalse bestuur aanpassen: enerzijds om het principe van geïntegreerd waterbeheer beter te bevatten en anderzijds om het maatschappelijk middenveld aan te moedigen om het organigram van de openbare diensten die bevoegd zijn voor wateraangelegenheden op een meer intuïtieve manier te lezen.
- ...

HOOFDSTUK 3.

WERKPROGRAMMA EN VOORLOPIG TIJDSHEMA

Het werkprogramma en de timing zoals hieronder voorgesteld, zullen de Waalse Regering in staat stellen de beheerplannen per stroomgebieddistrict aan te nemen op de datum opgelegd door de Kaderrichtlijn Water, namelijk uiterlijk op 22 december 2021:

- **Uitwerking van de maatregelenprogramma's.**

De implementatie van de maatregelen van de voorgaande beheerplannen, 2009/2015 en 2016/2021, zal worden voortgezet, en er zullen nieuwe maatregelen worden voorgesteld, die passen bij de actiethematieken gelinkt aan de 'Kernuitdagingen/Belangrijke kwesties' die na afloop van het openbare onderzoek door de Waalse Regering zullen worden gevalideerd. Deze maatregelenprogramma's zullen worden voorgesteld in overleg met de betrokken wateractoren en rekening houden met de principes en verbeteringen van de werkinstrumenten in termen van economische analyse (kostenefficiëntie van de maatregelen, kosten-batenanalyse, ...).

- **Economische analyse.** De kostprijs van deze maatregelenprogramma's zal worden geëvalueerd, evenals hun impacts op het inkomen van de betrokken actoren (particulieren, landbouwers, industriëlen, enzovoort). De aan de programma's verbonden kosten zullen worden vergeleken met de milieubaten gelinkt aan het bereiken van de milieudoelstellingen. Ten slotte zal er een nieuwe analyse omtrent het terugverdienen van de kosten worden verricht om de impact te kennen van deze maatregelen op de terugverdienpercentages van de diensten in verband met watergebruik.

- **Milieueffectenrapport (MER).** Aangezien de beheerplannen plannen en programma's vormen in de zin van richtlijn 2001/42/EG, is het nodig ze te doen evalueren in het licht van hun effecten op het milieu. Het MER zal het voorwerp vormen van een overheidsopdracht. Voorafgaand aan de opstelling van dit rapport zal de structuur (inhoudsopgave) ervan in september 2019 ter goedkeuring worden voorgelegd aan de Waalse Regering (art. D.55 en D.56 van het milieuwetboek ('Code de l'Environnement')).
- **Goedkeuring door de Waalse Regering van de ontwerpen van de derde beheerplannen en de maatregelenprogramma's** voor de Waalse gedeelten van de internationale stroomgebiedsdistricten in de loop van het tweede semester van het jaar 2020.
- **Openbaar onderzoek omtrent de ontwerpen van de 3de beheerplannen.** Na goedkeuring door de Waalse Regering zullen de ontwerpen van beheerplannen en bijhorende maatregelenprogramma's worden voorgelegd aan openbaar onderzoek, gedurende 6 maanden (van 1 december 2020 tot 1 juni 2021).
- **Definitieve goedkeuring van de beheerplannen per stroomgebiedsdistrict door de Waalse Regering,** voorafgaand aan 22 december 2021. De Waalse Regering zal de 3de beheerplannen bekendmaken en ze bezorgen aan de Europese Commissie.

HOOFDSTUK 4. DOCUMENTEN VOORGELEGD IN OPENBAAR ONDERZOEK EN AANVULLENDE INFORMATIE

Het openbare onderzoek liep van **19 december 2018 tot en met 18 juni 2019**.

Deze brochure en de bijbehorende gegevens zijn beschikbaar op de website:

eau.wallonie.be

De schriftelijke opmerkingen werden naar de SPW ARNE verstuurd:

- via de website 'eau.wallonie.be',
- hetzij via e-mail naar 'eau@spw.wallonie.be',
- per post ter attentie van:

**WAALSE OVERHEIDSDIENST
LANDBOUW, NATUURLIJKE
HULPBRONNEN EN LEEFMILIEU**

Avenue Prince de Liège, 15 - 5100 Jambes

Met mondelinge opmerkingen kunt u terecht bij de gemeentebesturen en de Riviercontracten.

WOORDENLIJST

Aquifer:

geologische formatie die voldoende poreus is (waarin water kan worden opgeslagen) alsook doordringbaar (waarin het water vrij kan circuleren) voor het stockeren en aanleveren van een betekenisvolle hoeveelheid water; deze geologische entiteit is verzadigd met water (het water neemt de ruimten tussen de gesteenten volledig in beslag).

PUS:

potentieel uitspoelbare stikstof

Stroomgebied:

een gebied vanwaar het over het oppervlak lopende water via een reeks stromen, rivieren en eventueel meren door een riviermond, estuarium of delta in zee stroomt.

Waterwinningscontract:

overeenkomst tussen de S.P.G.E., de titularis van de waterwinning, het Waals Gewest en de terreinactoren die erop gericht is om,

na milieudiagnose, een actieprogramma te implementeren in preventie-, zelfs toezichtsgebieden waarin drinkwaterwinning vanuit kwalitatief oogpunt risicovol is.

Grondwatercontract:

overeenkomst tussen een of meer publiek- of privaatrechtelijke rechtspersonen en de S.P.G.E., gesloten naar aanleiding van een diagnose gesteld op een grondwaterlichaam dat risicovol is en waarbij een van de voornaamste toepassingen bestaat in de productie van water dat drinkbaar kan worden gemaakt. Dit contract is gericht op de implementatie van een vrijwillig actieprogramma voor het bestrijden van agrarische diffuse verontreinigingen, volgens de doelstellingen en maatregelen goedgekeurd door de bekkenautoriteit in het kader van de stroomgebiedbeheerplannen. Het grondwatercontract is onafhankelijk van de dienstverleningsovereenkomst ter bescherming van het water dat drinkbaar kan worden gemaakt ('contrat de service de protection de l'eau potabilisable').

Stroomgebieddistrict:

gebied gevormd door een of meer stroomgebieden met de bijbehorende grond- en kustwateren dat in overeenstemming met artikel 3, lid 1 van Richtlijn 2000/60/EG als de voornaamste eenheid voor stroomgebiedbeheer is omschreven.

Inwonersequivalent (i.e.):

hoeveelheid vervuilende stoffen die een persoon dagelijks zou voortbrengen.

OAA:

erkende zuiveringsorganisatie (organisme d'assainissement agréé): door de Waalse regering erkende vereniging van gemeenten die saneringsprogramma's opstelt in het kader van de uitvoering van het stroomgebiedbeheerplan en saneringsdiensten verleent.

PBT:

Persistente, bioaccumulerende en toxische stoffen.

PGDA:

Programme wallon de gestion durable de l'azote en agriculture ('Waals programma voor duurzaam stikstofbeheer in de landbouw'), tot uitvoering van Europese richtlijn 91/676/EEG houdende de bescherming van water tegen de verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen.

Accidentele verontreiniging:

verontreiniging als gevolg van een plotselinge gebeurtenis die gevolgen kan hebben voor het ecosysteem (land of water) als gevolg van een accidentele of opzettelijke lozing of onjuiste opslag of behandeling van producten/afval (meststoffen, pesticiden, enz.).

Diffuse verontreiniging:

in verband met water, verontreiniging die voortkomt van de volledige oppervlakte van een grondgebied en wordt overgedragen op het oppervlakte- of grondwater door afvloeiing of indringing van water afkomstig van regenval of irrigatie, maar ook door atmosferische neerslag.

Ad-hocverontreiniging:

in verband met water, verontreiniging die voortkomt van een enkel en identificeerbaar punt, bijvoorbeeld het lozingspunt van een effluent.

